

David Vann

Klare lucht zwart

Vertaald door Arjaan en
Thijs van Nimwegen

2017

DE BEZIGE BIJ

AMSTERDAM | ANTWERPEN

NOOT VAN DE AUTEUR

Ik had het voorrecht de gezagvoerder te zijn van een antiek Egyptisch zeilschip, een reconstructie die de archeologe Cheryl Ward en ik samen hadden vervaardigd voor een Franse productie, *Building Pharaoh's Ship*, die regelmatig wordt uitgezonden op NOVA. Ik was aanwezig bij de bouw, ontwierp de tuigage en heb ermee gevaren in de Rode Zee, om zo de tochten naar het land Poent na te spelen, die 3500 jaar geleden plaatsvonden tijdens de regering van Hatsjepsot. De Argo zal hoogstwaarschijnlijk dit type Egyptisch schip zijn geweest, dus heb ik mijn eigen ervaringen beschreven in mijn verhaal over de reis van de Argonauten met Jason en Medea. Ook heb ik met mijn eigen zeilboot langs alle Griekse eilanden gevaren, vanaf Kroatië tot aan Turkije, om Korinthe en vele andere archeologische vindplaatsen te bezoeken. Anders dan Euripides' *Medea*, dat in zijn eigen tijd, achthonderd jaar later, is gesitueerd, speelt *Klare lucht zwart* in de tijd van Medea, 3250 jaar geleden, is het gebaseerd op de resultaten van archeologisch onderzoek en is het strikt realistisch (er komen geen centaurs of vliegende strijdwagens in voor). Het is de periode die de Grieken beschouwden als het begin, maar in feite is het het einde van een oudere wereld, de nadagen van de Bronstijd, en *Medea* is een overblijfsel, een dreiging uit die vroegere tijd.

Medea smeekte hen aan te leggen en Hekate een zoenoffer te brengen. Wellicht zal geen man weten wat de maagd ter offering voorbereidde, en moge mijn ziel mij niet nopen daarvan te zingen. Ontzag weerhoudt mijn lippen.

De Argonautica, Appolonius

Goden verijdelen der mensen hoop.
Dof leven, bleke liefde zwepen zij
Op tot een spel van onverwachte passies.
De klare lucht kleuren zij zwart...

Medea, Euripides

Boek een

Haar vader een gouden gelaat in duister. In fakkellicht verschenen boven het water en weer vervaagd. Gelaat van de zon, afstammeling van de zon. Verraad en woede. Vier pluimen langs zijn masker, uiteenspattend licht, als manen. Zijn schild van vele huiden een uitgeholde duisternis. Esenhouten speer een dunne lijn en dan verdwenen. Het zeil boven hem opgebold als een ossenbuik, gezwollen als een god, hoeven geluidloos in het water beneden.

Niets zal hem weerhouden, zo weet Medea. Hij heeft te veel verloren. Ze kan hem alleen ophouden. Ze bukt zich om een stuk van haar broer te grijpen, een onderarm, sterk en nu vreemd zacht, al afkoelend, en werpt die in zee, bijna zonder geluid, gedempt door het plassen van de roeriermen.

Ze heeft dit voor Jason gedaan, en ze zal meer doen, dat weet ze. Haar broer uiteengereten aan haar voeten. Zo begint de wereld.

Donker hout in donkerder water, een zee van inkt, een gevoelde maar ongeziene regelmaat, enkel glimpen van brekende golven. Dik hout onder hen, krakend touwwerk. Dikke touwen van de roerstanders achter haar rug, kreunend onder de druk van de roeren. Ze stijgt en daalt en wentelt bij elke lichte golf, en een ogenblik later herhalen Jason en zijn mannen elke beweging. Allemaal als één sa-

mengesmeed, barbaren en haar Minyers. Elke scheepsromp een thuis.

Vlees dat zou moeten zinken maar niet zinkt, een onderarm te klein om op te vallen in fakkellicht in dat duister, maar niettemin gezien. Haar vader die beveelt het zeil te strijken, de riemen in te halen. De grote ossenbuik loopt leeg, houdt geen licht meer vast, verduistert en verschrompelt, de bovenra zakt. Riembladen in een rij hoog boven het water, vangen licht en wijken weer uit, het schip keert. De romp donker, ongezien, en haar vader daarboven. Nu gebukt, reikend naar zijn zoon.

Een brul die ze zelfs vanuit een gespiegelde zee in haar binnenste zou horen, en als ze terug zou kunnen gaan, zou ze het doen.

Haar vaders schip zwalkt. Verloren trekt het zich terug, fakkels krimpen, klonteren samen. Jasons mannen trekken aan de riemen, ervaren dieven. Geen gepraat onderling. Kijken naar haar. Geen licht, geen geluid dan roeiriem, zeil en touw. Een zwaar ademen van hen, een hitte.

Medea is zonder woorden, zonder denken. Ze heeft de wereld ontknoopt, een vitale draad uitgetrokken en alle andere ontrafeld. En nu is er niets meer te doen dan haar adem inhouden en afwachten of een nieuwe wereld zich zal vormen. Het is haar taak behoedzaam te verdelen, de delen van haar broer zuinig in te zetten.

Haar vader hijst weer het zeil, nu kleiner. Gouden masker een doffere fakkel, speer en schild verdwenen. Roeiriemen ploegen onzichtbaar, schimmers verstoord water en niets meer. Maar ze kent zijn wil. Deze Minyers geen partij.

Haar vader zal de zon naar zijn plek slepen en weer neerhalen, het werk van zijn vader doen. Brons en vuur en goud,

gestalten van de zon. Oneindige woede, zonder reden of rust, alles verzegend. Voorzaat van haar vader, van haarzelf. Halfgoden. Mens aan mensenwet voorbij.

De mannen op zijn bevel in de lucht begraven, niet in de grond, bungelend aan bomen in ongelooide ossenhuid. Voorgoed kronkelend in de hoogte, daaronder de vrouwen. Lucht en aarde in evenwicht, door hem. Hij gelooft dat hij dat kan. Zijn woede nu slechts ongelooft dat dit alles gebeuren kon, hem gebeuren kon. Alles voorzegd, maar hij vergat zijn dochters te vrezen, vreesde enkel zijn zoon. Mannen zichtbaar, rottend in hun hangzakken, niet vergeten, de vrouwen onzichtbaar daaronder.

Hij komt al naderbij. Medea klampt zich vast aan de achterstevan en vreest overboord te vallen, haar daden op haar hielen, ieder moment kunnen ze haar het zwarte water in sleuren. Ze knielt in haar broeder, vochtig aan haar dijen. Stank van bloed en ingewand, offer. Een stank die ze altijd gekend heeft. Aan Helios, de zon, aan andere goden, aan Hekate. Jason, een vaardig magiër, sneed een lam de keel af voor Hekate, stak brandstapels aan, liet slangen kronkelen in de eikenkruinen, hellehonden huilen, liep weg, had de kracht nimmer achterom te kijken. Haar eigen kracht verdwenen. Ze heeft te lang in de resten van haar broer geknield.

Iedere golfslag een duw opzij, haar gezicht boven het water, de romp zakt weg, kalft af. Bijna wil ze dat, wegglijden onder de waterspiegel, koud, geen lucht, stil, roerloos op die trage val na. Heel de wereld weg, de zon verstomd. Een plek waar zelfs haar vader haar niet raken kan.

Duistere Hekate, maak dat het duister beklijft. Medea spreekt in een taal die geen van de Argonauten verstaat. Maak breed deze zee, laat het bloed dat van onze dekken

druipt stollen, mijn vader vertragen. Bloed der zon. Mijn eigen bloed, mijn eigen broer. Dit schenk ik u.

Medea ziet de wateren stremmen en binden, de golven vertragen en afvlakken, de wind zijn greep verliezen, haar vader verstrikt in wat stroomde uit zijn aderen. De zon gevangen onder de zeespiegel, verzwolgen en nimmer herborren. Gekooid door Noet, blauwe god der Egyptenaren, oeroude god, oeroude vrouw, ouder dan de zon. Helios nacht na nacht verzwolgen, zeilend door de krochten in het lijf van Noet, bijna geboren maar door hoogmoed misleid, ditmaal. De zon die mens worden wil, nazaten wil, geslacht na geslacht van aanbidders, nu is dat bloed tot een anker gemaakt, en de krochten worden eindeloos, en er is geen licht.

Medea is de enige die een god zou vellen, en al zijn nazaten en de wereld van daglicht. Zij zou dat doen. Ze weet dat het waar is, ongebonden is ze aan al wat mensen samenbindt. Slechts gebonden door de elementen, door water en lucht en aarde en vuur en bloed. Zij zal doen wat haar vader zal nalaten, wat Jason zal nalaten. Zij zou de koningin zonder koning moeten zijn, een Hatsjepsoet.

Waar de Argo haar zou heenvoeren. Iolkus, Jasons thuis, maar wie kan zeggen waarheen anders? Egypte, geboorteplek van de oudere goden, een oudere wereld. Alle schepen daardoor aangetrokken om de lange echo van de tijd te zien.

Maar eerst moeten ze aan haar vader ontkomen. Weldra wordt het licht, en nergens een schuilplaats aan deze lange, open kust.

Jason, roept ze. En als hij komt, wendt ze zich af van haar vader, vlijt zich weer in de resten van haar broeder, alle Argonauten zien toe. Huid verlicht door fakkellicht van ver

over het water, dolend, een schijnsel dat uit hem kan voortkomen of slechts verbeeld wordt. Ogen zonder diepte, oplichtend en weer zwart. Maar zijn drang is waarachtig, zijn hitte. Zij trekt hem tegen zich aan, bindt hem, graaft naar zijn adem en hart. Al het andere is verloren gegaan. Dit is wat ze nu heeft. Ze zal dit te boven komen.

De nacht uitgerekt, Hekate hoort toe. Medea geen maagd meer, haar bloed vermengd met haar broeders bloed, het druipt in zee. Nu begrijpt zij dat haar vader gebroken moet zijn, alles wat hij had is gebroken, alles afgenomen, dat de voorspelling hierover ging, over de vernedering van een koning. Medea de vernietiger van koningen. Zij zou een wereld zonder koningen scheppen.

Haar Minyers zo trots op hun gulden vlies, een diefstal bevolen door een andere koning, Pelias, in Iolkus. Maar er zijn honderden gouden vliezen, ongelooide huiden die het zware goudstof zeven, meegevoerd met elke bergbeek die uitstroomt in het wijde dal van haar thuisland. Ze hangen aan de bomen te drogen voordat het goud eruit wordt geklopt en geschud. Iets dat gezien is, en ver weg meegevoerd, verteld en doorverteld tot er nog maar één vlies restte, dat een gulden vlies werd, en wie het steelt, steelt de macht van een koning.

Jason heeft het nu opgehangen aan de onderste ra, onder het zeil, en gelooft dat het schip sneller zal varen. Maar zijn mannen zullen goudstof vinden op hun schouders en rug, en ze zullen hun omtrekken ontwaren in het sterrenlicht, en tegen de tijd dat ze Iolkus bereiken zal het vlies slechts een schapehuid zijn, waar geen goud meer aan kleeft.

Haar vader loopt op haar in. Medea zou haar roeiers van

gedaante willen zien veranderen, de fijne laag goud, ze wil hun riemen de lucht zien doorploegen, het schip zien oprijzen en vrij van het water zeilen. Ze voelt het gewicht van het schip, dat het neerdrukt in de zee, het begraaft als in een graf en het vertraagt. Haar vaders zeil fakkilverlicht tegen zwart, begerig een onzichtbaar en onvermijdelijk spoor volgend door aderen van de nacht. Tocht door grotten, ongeziene muren. Stilte. De zee zou omlaag kunnen gaan hellen en ze zouden het niet weten.

Medea klampt zich vast aan de achterstevan en vreest. Ze moet weer een stuk van haar broer in het water gooien, maar ze mag te vroeg noch te laat zijn. Te vroeg, dan zal er niet genoeg van hem overblijven. Te laat, dan zal haar vader misschien niet stoppen, haar inhalen en terugkeren voor de overblijfselen.

Speerpunten in het licht, vijftig kille metalen sleuven schitteren en verdwijnen en lichten weer op. Ze ziet de kromming van ruggen, haar vaders mannen roeien, hun speren dicht tegen zich aan geklemd, gereed. Ze zijn eerder ten strijde getrokken. Hun zeil rukt aan de mast, boven en onder vastgeklemd aan zijn ra's. Nu dichtbij genoeg om het kraken van de onderste sjouring te horen, dichtbij genoeg om een man aan het zeil te zien staan op de achterstevan, zijn benen strak, met een lijn zo dik als zijn arm in zijn handen trekt hij onder een kleinere hoek om de wind te vangen. Zwaar hijgt het zeil, rusteloos en gezwollen. Haar vader kent deze zee beter dan de Minyers, weet dat de wind nu opsteekt, net voor de dageraad. Zijn roergangers weten dat ze de roeren niet moeten bedienen, weten dat ze de boot vrij moeten laten voortglijden en vaart maken. De roergangers naast Medea spannen zich te zeer in, kronkelen voorwaarts en achterwaarts, wenden zich tegen

elkaar, verliezen kracht en snelheid. Die roergangers zijn bang.

Ze kan haar vaders hand op zijn speer zien.

Ik lever me over aan hem, schreeuwt ze over het water naar haar vader. Hier, aan dek, in het zicht van zijn zeelieden. De dochter van een koning. Of van wat eens een koning was.

Ze ziet hoe zijn speer en schild naderen.

In ieder land zullen we het vlies tonen, en ik zal zeggen dat het het enige vlies is. Een koningsmantel, zonder die mantel geen koning.

Hij heft zijn speer, haalt uit en werpt hem met een brul. Dunne lijn in die nacht, een boog, een lichtglinstering, vallende ster en niet te zeggen waar de boog zal eindigen. Maar Medea spreidt haar armen wijd, maakt zichzelf tot een zo groot mogelijk doelwit en lacht dan als de speer het niet haalt, een zwakke scheur in het water en verdwenen.

Ik zal mijn broeders hart bewaren en zeggen dat het het uwe is. Ik zal zeggen dat de koning van Colchis dood is en dat wie maar wil zijn land kan krijgen. Ik zal uw uitgedroogde kleine hart omhooghouden en doen alsof ik ween en zeggen dat ik van mijn vader hield, maar dat hij te zwak was.

Haar vader te trots om iets terug te zeggen. Zwijgend achter zijn masker. Kleiner gemaakt.

Afstammeling van de zon, schreeuwt ze. Als dat waar is, toon u dan. Alles wordt afgenomen. Machteloze koning. Geen koning.

Medea neemt een stuk van haar broer, een dijbeen, zwaar en hard, gespierd, ze likt bloed ervan, donker en dik. Ze spuwt, likt en spuwt weer, likt en spuwt weer, driemaal ter verzoening. Mond gevuld met de smaak van het bloed

van haar geslacht, en ze werpt dit stuk van Helios in de golven.

Ze heeft al hun harten uitgerukt, weet ze. Haar vaders bemanning verzwakt nu ze zien hoe hij gekrompen is. Ze zal hem vernederen tot er niets over is en zijn mannen niet weten waarom ze roeien. Ze zullen de stukken van de zoon vergaren en zich verbazen dat halfgoden zo moeiteloos kunnen vallen.

Een kreet van haar vader, ontzetting bij de aanblik van weer een stuk, en hij wendt zich af om bevel te geven het zeil te strijken. Mannen verzamelen zich bij de steven om de bovenra te laten zakken en alle kracht te doen instorten. Een schip zonder wind niet meer dan een verzameling planken. Riemen opgetild boven het water, houten insect met dertig poten, bijdraaiend, tot stilstand. Haar vader over de reling gebogen, reikend naar zijn zoon, maar hij mist hem. De boot rolt, al is de zee niet hoog. Lange rondhouten van het gestreken zeil duiken bijna tot in het water, rijzen dan weer op naar de hemel.

Haar vader loeiend van smart, vreemd geluid als van een dier in de velden. Dringt zich weer tussen zijn roeiers door om vanaf de achtersteven naar zijn zoon te reiken. Doet niet alsof hij een koning is. Enkel een vader. De lucht in Medea's longen is zwaar geworden. Haar vader vervaagt in de nacht en ze kan niet zien of hij het stuk heeft opgedregd, zijn boot is gedraaid en blokkeert haar het zicht.

Haar broer verdwenen. Ze mist hem, daar, ver weg in zijn vaders armen, en toch is het meeste van hem nog hier. Ze knielt nog in hem neer. Onmogelijk de plek van doden te bepalen. Haar broer is overal en nergens, en alles wat ze voor hem gevoeld heeft, is gebleven. Geen enkel deel van hem sterft als hij verdwenen is. Hij is enkel verdwenen.

Argonauten zwoegen aan de riemen, het zeil bol. Ze is onder vreemden. Zij voelen niets voor haar broer. En als Jason niets voor haar broer voelt, wat kan hij dan voor haar voelen?

Haar vaders schip trekt zich terug, vervaagt tot nacht, fakkellichten worden smaller, draaien rond, dus moeten ze in een cirkel varen om terug te gaan naar haar broeders dijbeen. Zwaar stuk vlees, misschien te zwaar om zonder moeite uit de golven te tillen. En nu kan het verloren zijn in dat duister. Ze zullen moeten zoeken, en ze kunnen niet weten waar ze al geweest zijn. Voortdrijvend op de wind, maar de wind heeft geen vat op halfverzonken vlees, verborgen, net dobberend aan het oppervlak, een witheid in het zwart. Elk ogenblik meer verloren gegaan en haar vader wanhopiger. Een toekomst die hij nooit heeft kunnen zien. Een koning staat altijd in het middelpunt, nooit onbetekend.

Hekate, houd deze nacht vast, zegt Medea. Laat haar nog wat duren. Noet, baar nog niet.

Voor haar vader blijft deze zee groeien, zijn boot blijft ronddraaien en hij stuurt zijn roergangers één kant op en dan weer een andere, en elk stuk water is zwart en onbekend en gelijk. De wind wakkert aan, golven hoger. Hij zou nu vijftig bootlengten van zijn zoon verwijderd kunnen zijn of niet meer dan een armlengte en nog zou hij hem niet zien. Hij zou het moeten weten als zijn eigen vlees nabij was. Er zou iets moeten zijn dat hen bindt.

Medea vaart verder weg met de overblijfselen van haar broer maar zij voelt een drang om haar vader te helpen. Om zijn ogen te zijn, deze nacht, hem bij de arm te nemen en te leiden. Haar broer weer één te maken en hem weer leven in te blazen. Hekate aanroepen om een lichaam op-

nieuw te vormen en haar eigen lichaam te offeren. Haar familie weer te helen, al is zijzelf dan verloren. Een overwel digend gevoel, een anker in haar borst geplant, het rukt, haar lichaam wordt in stukken gescheurd, en zo worden vrouwen gevormd. Slaven. Maar zij zal geen slavin zijn. Ze zal die drang voelen om haar vader te helpen en ze zal hem niet helpen. Ze zal haar broer kwetsen, knielen in zijn overblijfselen en het volgende stuk overboord gooien als de tijd daar is. Zij zal niet overheerst worden. Als het natuurlijk is om slaaf te zijn, dan zal zij onnatuurlijk zijn.

Water in een scheur aan de achtersteven, lichtgevend. Aan beide zijden oprullend, naar binnen buigend en dan weg wervelend in kleine kolkjes gevuld met sterren. Geen maan, geen fakkels, slechts de zee met haar eigen licht, de hemelen ondergedompeld en neergestort en nog altijd brandend. Al wat Helios zelf gemaakt heeft is hier in fragmenten herhaald.

Medea heeft deze wereld nooit eerder gezien, had nooit het bestaan ervan kunnen vermoeden. Haar eerste tocht op zee. Elke vorm is te vinden in de hemel erboven. Machtige waterstieren vallen aan, de meest bizarre vogels met eindeloos gestrekte smalle staartveren. Zelfs haar vader, een verzameling sterren met pluimen als zijn masker, gehecht aan het gewicht van het duister, langzaam ronddraaiend, alles naar hem toe trekkend. Meer levend zelfs dan vuur. Hekate werd gevonden in vuur, in vonken en vlam mensluiers, maar hier zonder begrenzing. Niet afgeleid door grond of wind, niet beperkt tot de brandstof van het hout, maar bevrijd en oneindig en doorschijnend, in staat alles te onthullen. Een landschap even onbekend en ongebonden als het gevoelde innerlijke landschap dat iedere

man die in de nacht in zee stak om te strijden of te vissen heeft gezien maar dat hij nimmer deelde. Geen man heeft Medea hiervan verhaald. En wat zijn die sterren? Waar komen ze vandaan?

Nieuwe wereld, een opening in de oude. Ze kan de sterrenbeelden niet vinden, de vertrouwde vormen. Als ze in de sterren beneden schouwt, zou ze zelfs een nieuwe god kunnen vinden, zoals de eerste goden gevonden zijn door naar de hemel te schouwen. Een god is alles wat onbereikbaar is.

Geen van die sterren is vast. Door de voortgang van Medea en haar bemanning zijn ze in banen geslingerd, een ontvankelijker hemel zoals ze de hemelen altijd gewild heeft, niet koud en ver.

Medea wil terugkeren naar de oorspronkelijke naamgeving, toen de hemel hierboven even ontvankelijk was als deze hier beneden, voordat hij afkoelde, verhardde en gekend werd. Ze zou beginnen met een zwangere vrouw. Noet uitgespreid over alles, en ze zou jarenlang door alle landen zijn getrokken om de vorm van die vrouw te doorgronden, ze zou zorgen geen lijnen te trekken maar de sterren te laten verschuiven zolang ze nodig hadden, en pas dan zou ze de ondergeschikte sterrenbeelden benoemen, het hoofd, de borsten, de handen en voeten en de baarmoeder van die vrouw, elk met hun eigenschappen en beloften, de vorm van wat nodig is om te aanbidden in het leven daar beneden. En dan de kleinere sterrenbeelden, elk voor een van de verhalen, een van de mythen. Zij zou vorm geven aan wat slecht is en wat goed. En dan zou ze ieder mensenhoofd in zee dompelen, zodat ze de hemel en alle mythen zouden vergeten en in hun ogen zou zij het onophoudelijk veranderende patroon branden waarin nieuwe goden en

hun mythen op elk ogenblik geboren worden en sterven.

Welke mythe houdt stand wanneer je in je broers resten knielt? Wanneer je zelf zijn keel hebt doorsneden? Welk verhaal kan ons leiden als we alles kunnen verraden?

U, duistere, zegt Medea tegen het water. Laat alles wat samenbindt vallen. Laat alles wat gekend is verward raken. Laat alles wat wij zijn sterven. Laat mij de meest gehate onder de vrouwen zijn, en de meest waarachtige.

Nacht zonder einde, maar de zeelieden zeggen er niets over, als ze het al merken. Gaan door met hun werk. Dieven met dwergenharten. Zij hebben niets verloren.

De grootste van hen draagt een berenvacht en loopt op Medea toe, terwijl hij de kleding om zijn heupen losmaakt. Zo snel geeft Jason haar op. Maar deze berenman houdt halt bij de roerstanders, houdt zich vast aan een ervan en leunt achterover boven het water, schijnt in zee en verpest de lucht. De bries is niet sterk genoeg en nu voelen de andere mannen zich vrij om hetzelfde te doen.

Dit is de uitvaart op zee van een vorst, zegt ze in hun taal, en ze wuift met haar arm dat ze weg moeten blijven. Een toekomstige koning van Colchis. Ze ziet er een grijzen, sterrenlicht op tanden. Voor hen een spel. Jason staat erbuiten. Hij roeit als het zijn beurt is, net zo leeg en starogig als de anderen.

Ze drinken water uit aardewerken kruiken die zij niet kent, eten voedsel uit haar huis meegenomen. Het geluid van kauwen op lamsvlees geroosterd boven haar vaders vuren. Zoete honinggeur vermengt zich met de stank van stront en ingewanden.

Hekates greep verslapt, het eerste diepe blauw verschijnt boven de bergen die haar thuis omringen. Verhakkelde sil-

houetten van zwart, de sterren vervagen, en weer kijkt ze omlaag in het water en raakt ook deze wereld kwijt, het oppervlak verdikt zich, vertroebelt al in deze eerste schaduw van licht.

Haar grootvader bestijgt de andere kant van de wereld. Hij houdt de teugels, hoeven trappen in de lucht. Als meisje wachtte ze hem op rond dit uur, ze ontwaakte voor de anderen in de hoop hem te zien. Mogelijk het begin van haar binding met de nacht, onbedoeld. Afstammeling van de zon, aanbidster van het duister. Wie ze is, is haar vreemd. Hoe ze geworden is. Wat ze nog zal worden.

De andere kant van de wereld is een steilte en bijna eindeloos. Een lange klim in die strijdswagen, licht verschijnt al lang voor hij de toppen overschrijdt. Een plaats waar bergen afslijten, lange hellingen van losse steen, geen bomen, geen richting. Elke andere god zou verdwalen. Ze voelt die plaats nu binnen in haar, het dorre hart, niets wat leeft of groeit. Ze wacht tot Jason haar zal opmerken, zijn gezicht slechts een van de bijna vijftig, bleke donkerblauwe schilden in dit licht, wegdraaiend bij elke slag van de roerriemen en dan weerkerend.

Al deze mannen zijn op hun plek, ze werken als één man, de roeiers, de mannen die voor haar de roeren bedienen, de mannen die dikke kabels vasthouden die het zeil geleiden, zelfs degenen die rust hebben genomen om te eten of drinken en op het dek te gaan zitten. Ze zijn tot een woordeloze sleur vervallen, hun geest is leeg.

Jason, roept ze. Ze kan niet wachten tot hij haar opmerkt.

Hij stopt met roeien, de andere gezichten draaien van hem weg, keren terug en zakken weer weg. Hij laat de greep van zijn roerriem op het dek zakken en loopt naar de achtersteven en knielt onder de roerstander. Krulhaar.

Neus fijn gevormd en recht, volle lippen, maar zijn schoonheid ligt in de zachte welving van zijn wangen, de gladde helling naast die neus, een open vlakke onder elk oog. Ze trekt hem met beide handen naar zich toe en drukt haar lippen op die zachte plek, voelt zijn wimpers knippen, zijn volle haar in haar handen.

Hij beweegt zich niet, zijn adem stopt en zij glimlacht, drukt haar lippen op de andere wang. Jij bent van mij, zegt ze in een taal die hij niet zal begrijpen. Bij de oude sterren hierboven en de nieuwe sterren hierbeneden, ik zal heersen over je hart. Jij bent het land dat ik verover.

Dit schip bevaart een dun vlak tussen twee hemelen, en ze wil het ondersteboven draaien, de onderwereld lucht ten worden die zij inademen, natte sterren zouden tegen Jasons brede rug botsen en wegschieten in het kielzog. Daar zou ze kunnen schuilen. Ze krult zich op, dichtert tegen zijn borst en hij slaat zijn armen om haar heen. Nat van het zweet, gloeiend van de roeiriemen, zijn geur en het zware bonken van bloed. Zijn flanken bollen op in richels, dik en afgerond, en ze neemt ze in haar handen, bolwerken om haar val overboord te voorkomen. De nacht is zwaar en warm, een andere zee, en ze sluit haar ogen, verlangt naar slaap, uitgeput, maar hij wringt haar los, laat haar achter op haar knieën en keert terug naar zijn roeiriem.

Alsof het roeien hen redt – de stukken van haar broer redden hen. Haar vader zou anders nu op hun dek staan, in zijn woede inhakkend op vlees, niet-aflatend tot geen deel meer bij een ander deel paste, tot geen enkele Minyersheld nog door zijn verwanten bijeengegaard zou kunnen worden voor de rouwrituelen, tot ze tezamen verbrand zouden moeten worden op een grote brandstapel. Slechts Medea redt hen, slechts haar offer.